

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. balandžio 28 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Donato Šerno (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės **EASTCON AG LT** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 3 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės A. I. individualios įmonės ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei **EASTCON AG LT** dėl sandorio dalies pripažinimo negaliojančia.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių nekonkuravimo susitarimus komercinio atstovavimo teisiniuose santykiuose, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė pripažinti negaliojančiais nuo sudarymo momento 2012 m. gegužės 3 d. ieškovės ir atsakovės sudarytos komercinio atstovavimo sutarties Nr. R4/12 9.5–9.8, 10.6 punktus.
3. Ieškovė nurodė, kad 2012 m. kovo 14 d. darbo sutarties Nr. 435 pagrindu jos savininkas A. I. pradėjo dirbti atsakovės vadybininku. Atsakovės atsakingas darbuotojas pranešė, kad, norėdamas dirbti ilgiau negu 3 mėnesius, A. I. turi įsteigti savo individualią įmonę, o darbo santykiai liks tie patys, tik kita forma. Individualios įmonės steigimo išlaidas kompensavo atsakovė, darbo sutartis buvo nutraukta. Šalys 2012 m. gegužės 3 d. sudarė komercinio atstovavimo sutartį Nr. R4/12. Ieškovė šią sutartį nutraukė 2017 m. lapkričio 3 d. dėl esminio sutarties pažeidimo, t. y. atsakovės vadovo elgesio, kai šis, įtardamas A. I. sąmokslu prieš atsakovę, ėmė A. I. terorizuoti, grasino susidoroti. 2017 m. gruodžio 8 d. atsakovė informavo, jog nutraukia sutartį dėl ieškovės padaryto esminio sutarties pažeidimo, susijusio su konfidencialios informacijos atskleidimu, nekonkuravimo susitarimo, taip pat sutarties 9.6 punkto pažeidimu, ir pareikalavo sumokėti 40 000 Lt (11 584,80 Eur) baudą.
4. 2012 m. gegužės 3 d. komercinio atstovavimo sutarties Nr. R4/12 9.5–9.8, 10.6 punktų nuostatos, ieškovės nuomone, prieštarauja imperatyviosioms įstatymo normoms (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 1.5, 1.80, 2.157, 2.164 straipsniai) ir yra negaliojančios nuo sudarymo momento. Sutartyje nenustatyta kompensacija už nekonkuravimą. Sutartį pasiūlė atsakovė, jokių derybų dėl jos sąlygų nebuvo, ieškovė besąlygiškai ją pasirašė, nes jos savininką A. I. su atsakove sąistė subordinaciniai darbo teisiniai santykiai. Atsakovė ieškovei už nekonkuravimą nėra sumokėjusi per visą bendradarbiavimo laikotarpį. Sutarties nuostatos dėl konkurencijos ribojimo apimtios yra nekonkrečios ir neaiškios, jose įtvirtinama esminė šalių nelygybė, nes atsakovei suteikiamas nepagrįstas pranašumas prieš sąžiningai veikusią ieškovę.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. kovo 5 d. sprendimu ieškinį tenkino ir pripažino negaliojančiais nuo sudarymo momento šalių 2012 m. gegužės 3 d. komercinio atstovavimo sutarties Nr. R4/12 9.5, 9.6, 9.7, 9.8 punktus ir 10.6 punktą, kiek jis susijęs su sutarties 9.5, 9.6, 9.7, 9.8 punktų pažeidimo pasekmėmis.
6. Teismas nustatė, kad atsakovės ir A. I. teisiniai santykiai prasidėjo darbo sutarties pagrindu, vėliau, A. I. įsteigus individualią įmonę, darbo teisiniai santykiai buvo nutraukti ir pasirašyta komercinio atstovavimo sutartis. Atsakovė neginčijo, kad bendrovėje taikoma tokia praktika, kai gerai dirbantys darbuotojai skatinami įsteigti įmones ir toliau plėtojami komercinio atstovavimo teisiniai santykiai. Atsižvelgdamas į tai, kad toks teisių santykių pokytis buvo inicijuotas atsakovės ir ieškovės funkcija iš esmės liko ta pati, kaip buvusi jos savininko darbo teisių santykių metu, taip pat į tai, kad išliko ir toks pat mokėjimo už paslaugas principas (išskyrus padidintus atlyginimo procentus), teismas padarė išvadą, kad nagrinėjamu atveju susiklostę ginčo šalių teisiniai santykiai buvo darbo teisių santykių tęsa.
7. Įvertinęs komercinio atstovavimo sutarties 9.5–9.7 punktų nuostatas, teismas padarė išvadą, kad prekybos atstovui sutartimi nustatomi dideli veiklos apribojimai, kurie apibrėžiami abstrakčiai ir plačiai: teritorija, apimanti visą Lietuvos Respubliką, veikla, susijusi su įvairių konkursų, pristatymų ir akcijų organizavimu, ir pan. Atsižvelgdamas į tai, kad komercinio atstovavimo sutartis sudaryta tęsiant darbo teisinius santykius, taip pat į tai, kad ieškovė yra individuali buvusio darbuotojo įmonė, o atsakovė nepaneigė ieškovės savininko teiginių, kad jis verslo

neplėtojo, tik uždirbdavo lėšas pragyvenimui, teismas padarė išvadą, kad tokie apribojimai apsunkino fizinio asmens pragyvenimo šaltinio susiradimo galimybes nutraukus sutartį.

8. Teismas, įvertinęs komercinio atstovavimo sutarties 7.2, 9.8 punktų nuostatas, sutarties priede Nr. 2 įtvirtintą apmokėjimo prekybos atstovui tvarką, dydžius ir detalizaciją, padarė išvadą, kad atskiras ir aiškus nekonkuravimo apmokėjimas nebuvo sutartyje įtvirtintas ir nustatytas. Į bylą pateikti rašytiniai įrodymai, patvirtinantys atlygio prekybos atstovui skaičiavimą (apmokėjimo pagrindimo skaičiavimų lenteles), teismo vertinimu, taip pat patvirtina, kad atskirai atlygis už nekonkuravimą neskaičiuotas ir nemokėtas. Aplinkybės, kad atskiro mokėjimo už nekonkuravimą nebuvo, neginčijo ir atsakovė, paaiškindama, jog šis mokėjimas įtrauktas į bendro atlygio pagal komercinio atstovavimo sutartį sistemą, padidinant prekybos atstovui mokamus procentus nuo pardavimų. Teismas pažymėjo, kad atsakovė negalėjo paaiškinti, kokių būdu būtų mokamas atlygis už nekonkuravimą dvejus metus po sutarties nutraukimo arba kaip atlyginama už nekonkuravimą tais atvejais, jei konkrečiu laikotarpiu apyvartos ar pardavimų prekybos atstovas nebūtų įvykdęs. Atsakovės teiginiai, kad šis mokėjimas buvo vykdomas pakėlus prekybos atstovo gaunamus procentus nuo pardavimų apyvartos, lyginant su darbuotojo vadybininko procentais, teismo nuomone, nepaneigia išvados, kad mokėjimo už nekonkuravimą iš esmės nebuvo.
9. Teismas nusprendė, kad ieškovei komercinio atstovavimo sutarties 9.5–9.8 punktuose nustatytas suvaržymas buvo neproporcingas, nes apėmė iš esmės besąlyginį draudimą ne tik užsiimti konkuruojančia veikla, bet ir neteikti tokio pobūdžio paslaugų konkuruojančiam su atsakove subjektui ir tokios jo veiklos neskatinti, be to, apibrėžtas visą valstybę apimančia teritorija. Teismo vertinimu, nurodytas formalus kompensacijos įtvirtinimas nėra pakankamas, kad būtų galima kompensaciją laikyti sąžiningu ir teisingu atlyginimu už nekonkuravimo sąlygose nustatytos apimties ribojimą. Ginčo komercinio atstovavimo sutarties 9.5–9.8 punktais nustatyta ribojimų apimtis ir bendro pobūdžio kompensacijos įtvirtinimas neatitiko proporcingumo ir sąžiningumo principų ([CK 1.5 straipsnis](#)), [CK 2.164 straipsnio](#) 8 dalies nuostatų bei įtvirtino esminę šalių nelygybę. Ieškovė už įsipareigojimą nekonкуруoti negavo teisingo atlygio, o tai sudaro pagrindą pripažinti, kad nurodytos sutarties sąlygos prieštaravo imperatyviosioms įstatymo normoms, todėl yra negaliojančios ([CK 1.80 straipsnis](#)).
10. Teismas pažymėjo, kad ieškovės galimybės derėtis dėl sutarties sąlygų ir kitos sutarties sudarymo aplinkybės nagrinėjamu atveju neturi esminės reikšmės, nes vertinamas galutinis rezultatas, kuris pažeidė imperatyviasias [CK 1.5 straipsnio](#) nuostatas.
11. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2020 m. liepos 3 d. nutartimi paliko Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. kovo 5 d. sprendimą nepakeistą.
12. Kolegijos vertinimu, aplinkybės, kad sutarties sudarymas buvo inicijuotas atsakovės, kad ieškovės funkcija pagal sutartį iš esmės liko ta pati kaip ieškovės savininko A. I. funkcija pagal darbo sutartį, sutarties apmokėjimo principas, nėra pakankamos išvadai, kad sutarties pagrindu susiklostę šalių teisiniai santykiai buvo darbo teisinių santykių tąsa, padaryti.
13. Kolegija pažymėjo, kad atsakovė turi teisę pasirinkti, ar sutartyje nurodytas paslaugas įsigyti darbo teisinių santykių pagrindu, įtraukiant asmenį į atsakovės struktūrą, ar įsigyti šias paslaugas kitų sutartinių teisių santykių, šiuo atveju – komercinio atstovavimo, pagrindu. Sutartis buvo sudaryta ne su A. I., kaip fiziniu asmeniu, o su juridiniu asmeniu – A. I. individualia įmone; sutarties pagrindu atsakovės prekių pardavimą tiesiogiai vykdė ne tik ieškovės savininkas A. I., bet ir A. I., tai rodo, kad ieškovė sutarčiai vykdyti savo nuožiūra pasitelkė ir kitus asmenis. Sutartyje nustatytas apmokėjimo principas – procentas nuo sudarytų prekių pardavimo sutarčių sumos – yra įprastas komercinio atstovavimo paslaugų teikimo atveju, todėl, kolegijos nuomone, aplinkybė, kad sutartyje liko iš esmės panašus apmokėjimo principas kaip darbo sutartyje, nėra pakankama darbo teisių santykių tęstinumui patvirtinti. Dėl nurodytų priežasčių kolegija pripažino nepagrįstą pirmosios instancijos teismo išvadą, kad sutarties pagrindu susiklostę šalių teisiniai santykiai buvo darbo teisių santykių tąsa.
14. Kolegija nustatė, kad sutartimi šalys, be kita ko, susitarė dėl draudimo ieškovei konkuruoti su atsakove ir šio draudimo sąlygų (sutarties 9.5–9.8, 10.6 punktai).
15. Remdamasi [CK 2.164 straipsnio](#) 1, 4 dalimis, įvertinusi darbo sutartyje nustatytą darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarką ir komercinio atstovavimo sutartyje nustatytą atlyginimo mokėjimo tvarką, kolegija padarė išvadą, kad aplinkybė, jog pagal sutartį yra mokamas 3,5 proc. didesnis atlyginimas nuo sudarytų pirkimo–pardavimo sutarčių sumos, lyginant su darbo sutartimi nustatyto atlyginimu (kintama atlyginimo dalimi), savaime neįrodo, kad visas šis padidėjimas ir yra kompensacija už konkurencijos draudimą. Didesnį pagal sutartį mokamą procentą nuo sudarytų sutarčių sumos, lyginant su darbo sutartimi nustatyta kintama atlyginimo dalimi, kolegijos vertinimu, gali lemti ir kitos aplinkybės: mažesni atsakovės mokami mokesčiai ir kitos išlaidos, susijusios su darbo santykiais, padidėjusios ieškovės išlaidos pagal sutartį ir sumažėjusios socialinės garantijos, lyginant su darbo santykių pagrindu dirbančiais asmenimis, ieškovės savininkui nebemokama pastovi 400 Lt (115,85 Eur) atlyginimo pagal darbo sutartį dalis, kt.
16. Kolegija, įvertinusi šalių paaiškinimus dėl ginčo sutarties sudarymo aplinkybių ir atlyginimo skaičiavimo, bylos duomenis, padarė išvadą, kad byloje nėra įrodymų, pagrindžiančių derybas dėl kompensacijos už konkurencijos draudimą dydžio, mokėjimo dokumentų, kuriuose būtų išskirta kompensacija už konkurencijos draudimą, kitų įrodymų, iš kurių būtų galima nustatyti kompensacijos už konkurencijos draudimą dydį.
17. Remdamasi [CK 2.164 straipsnio](#) 4, 7, 8 dalimis, kolegija sutiko su atsakovės teiginiu, kad įstatyme nėra nustatytas draudimas kompensaciją už konkuravimo draudimą įskačiuoti į prekybos agentui mokamą atlyginimą. Tačiau, kolegijos nuomone, turi būti galimybė nustatyti, kokio dydžio kompensacija už konkuravimo draudimą yra įskačiuota į prekybos agentui mokamą atlyginimą, kad būtų galima įvertinti, ar ši kompensacija nėra per maža lyginant su prekybos agentui nustatytą konkurencijos ribojimų apimtimi. Draudimas konkuruoti nemokant adekvačios kompensacijos pažeidžia imperatyviasias [CK 2.164 straipsnio](#) normas ir pablogina prekybos agento padėtį, o tai sudaro pagrindą tokį draudimą pripažinti negaliojančiu ([CK 2.164 straipsnio](#) 8 dalis).
18. Kolegijos vertinimu, nei sutarties 9.5 punkto sąlyga, nei kiti byloje esantys įrodymai neleidžia nustatyti, kokio dydžio kompensacija už konkuravimo draudimą yra įskačiuota į ieškovei mokamą atlyginimą pagal sutartį.
19. Įvertinusi sutarties 9.5–9.7 punktuose įtvirtintus konkurencijos ribojimus, kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad tokios plačios apimties ribojimai smarkiai pablogino ne tik ieškovės galimybę vykdyti verslą ir gauti pajamų, bet ir ieškovės darbuotojų, o vienu iš jų pagal sutarties 9.6 punkto prasmę laikomas ir ieškovės savininkas A. I., galimybes pasirinkti darbą ar verslą ir gauti pajamų, nes pagal sutarties 9.6 punktą sutartyje nustatytas konkurencijos draudimas taikomas ir ieškovės darbuotojams, o ieškovė įsipareigojo su savo darbuotojais sudaryti atitinkamus konkurencijos ribojimo susitarimus ir sumokėti jiems kompensaciją.
20. Atsižvelgdama į sutarties 9.5–9.7 punktuose nustatytus plačios apimties konkurencijos ribojimus, į tai, kad nei sutarties 9.8 punkte įtvirtintas bendro pobūdžio teiginys, jog pagal sutartį mokamas atlyginimas apima ir kompensaciją už nekonkuravimo įsipareigojimų vykdymą tiek sutarties galiojimo metu, tiek ir 2 metus po sutarties pasibaigimo, nei byloje esantys įrodymai nepatvirtina to, kad ieškovei sutarties galiojimo metu buvo mokama kompensacija už konkurencijos draudimą, taip pat šios kompensacijos dydžio, kolegija padarė išvadą, kad sutartimi ieškovei nebuvo nustatytas konkurencijos ribojimų apimtį atitinkantis teisingas atlyginimas. Dėl šios priežasties kolegija nusprendė, kad sutartyje nustatytas konkurencijos draudimo susitarimas prieštarauja proporcingumo ir sąžiningumo principams ([CK 1.5 straipsnio](#) 1 dalis), [CK 2.164 straipsnio](#) 4 dalies nuostatomis ir pablogina ieškovės padėtį, todėl pripažino šį susitarimą negaliojančiu ([CK 1.80 straipsnio](#) 1 dalis, [2.164 straipsnio](#) 8 dalis).
21. Kolegijos vertinimu, minėtai išvadai neturi įtakos atsakovės teiginiai, kad ieškovė daugiau kaip 5 metus vykdė sutartį ir neginčijo sutartyje nustatytą konkurencijos draudimo nuostatą, o ieškinį pareiškė tik po to, kai atsakovė kreipėsi į teismą su ieškiniu ieškovei dėl baudos už sutartyje nustatytą konkurencijos draudimo pažeidimą. Aplinkybė, kad ieškovė ne iš karto po sutarties sudarymo kreipėsi į teismą dėl

konkurencijos draudimą nustatančių sutarties sąlygų pripažinimo negaliojančiomis, kolegijos nuomone, savaime nereikia, kad ieškovė su šiomis sąlygomis sutiko.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

22. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį ir priimti naują sprendimą – atmesti ieškovės ieškinį; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

22.1. Teismai, padarydami išvadą, kad šalių sudarytoje komercinio atstovavimo sutartyje ieškovei nebuvo nustatytas konkurencijos ribojimo apimtį atitinkantis teisingas atlyginimas, netinkamai aiškino ir taikė [CK 2.164 straipsnio](#) nuostatas. Komercinį atstovavimą reglamentuojančios teisės normos leidžia daryti išvadą, kad [CK 2.164 straipsnio](#) 4 dalies nuostatos suteikia teisę šalims nekonkuravimo susitarime laisvai susitarti, jog kompensacija už nekonkuravimą gali būti mokama prekybos agentui kartu su atlyginimu už komercinį atstovavimą ir toks susitarimas teisėtas bei galioja. Taigi šalys buvo laisvos susitarti dėl kompensacijos dydžio ir mokėjimo tvarkos joms priimtina ir [CK 2.164 straipsniu](#) neprieštaraujanti tvarka. Be to, sutartyje nustatyta ir faktiškai ieškovei kartu su atlyginimu mokėta kompensacija už nekonkuravimą nepažeidžia verslo praktikos, sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principų, imperatyviųjų teisės normų bei neblogina ieškovės padėties.

22.2. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su atsakovės argumentu, kad šalys, sudarydamos nekonkuravimo susitarimą, nepažeidė [CK 2.164 straipsnio](#) reikalavimų ir neprivalėjo šiame susitarime išskirti kompensacijos už nekonkuravimą dydžio. Tačiau kartu teismas padarė nepagrįstą išvadą, kad nors kompensacijos dydis nekonkuravimo susitarime neprivalo būti išskirtas, į bylą turi būti pateikti rašytiniai įrodymai, pagrindžiantys šios kompensacijos dydį, priešingu atveju nekonkuravimo susitarimas laikytinas negaliojančiu. Pagal tokį teismo aiškinimą, neišskyrus (neįvardijus) kompensacijos dydžio nekonkuravimo susitarime ir mokant ją kartu su atlyginimu už komercinį atstovavimą, kilus ginčui, faktiškai neįmanoma įrodyti, kad kompensacija buvo nustatyta ir mokama, nes jokių rašytinių įrodymų šiuo klausimu faktiškai neegzistuos. Prekybos agentas (ieškovė), būdamas nesąžiningas ir siekdamas išvengti civilinės atsakomybės, gali neigti kompensacijos gavimą kartu su atlyginimu, o vien sutarties turinio ir atstovaujamojo (atsakovės) paaiškinimų teismui šiuo atveju nepakanka. Atitinkamai, pagal teismo suformuotą išaiškinimą, visi teisėti ([CK 2.164](#) straipsnio kontekste) nekonkuravimo susitarimai automatiškai tampa negaliojantys dėl negalėjimo rašytiniais įrodymais (išskyrus patį nekonkuravimo susitarimą) įrodyti, kad kompensacija *de jure* (teisiskai, pagal teisę) ir *de facto* (faktiškai, iš tikrųjų) buvo nustatyta ir mokama kartu su atlyginimu už komercinį atstovavimą. Toks aiškinimas neatitinka [CK 2.164](#) straipsnyje nustatyto teisinio reglamentavimo dėl kompensacijos už nekonkuravimą nustatymo laisvu šalių susitarimu.

22.3. Šalis siejo būtent komercinio atstovavimo, ne bet kokie kiti civiliniai teisiniai santykiai, todėl [CK III](#) dalies XII skyriaus nuostatos šiems santykiams taikomos tiesiogiai, o ne pagal analogiją, ir šiame skyriuje nustatytas reglamentavimas yra baigtinis, todėl negali būti plečiamas pasitelkiant teisinį reglamentavimą ar jį aiškinančią teismų praktiką iš kitų teisinių institutų ar net šakų (pvz., darbo teisės). Nagrinėjamu atveju ieškovė neginčija, kad tarp šalių buvo sudarytas rašytinis susitarimas dėl nekonkuravimo, kuris atitinka [CK 2.156 straipsnio](#) 4 punkte, 2.164 straipsnyje įtvirtintus reikalavimus. Priešingų išvadų nepadarė ir bylą nagrinėję teismai. Abi šalys yra verslo subjektai, jos buvo laisvos susitarti dėl bendro atlyginimo prekybos agentui už visas jo pagal sutartį vykdomas pareigas (įskaitant nekonkuruoti). [CK 2.164 straipsnio](#) 4 dalis neįpareigoja šalių išskirti kompensacijos už nekonkuravimą dydžio iš bendro prekybos agentui mokamo atlyginimo, taip pat neįpareigoja mokėti už nekonkuravimą po sutarties pasibaigimo (nutraukimo), jeigu šalys susitarė, kad už tai bus sumokėta sutarties galiojimo metu. Teisė apibrėžti kompensacijos dydį ir mokėjimo tvarką paliekama pačioms šalims. Taigi šalys buvo laisvos joms priimtinu būdu susitarti dėl kompensacijos. Sistemškai vertinamas šalių sudarytos sutarties turinys aiškiai leidžia suprasti, kad šalys susitarė, jog ieškovei (prekybos agentei) bus mokama už visų sutartinių įsipareigojimų (įskaitant įsipareigojimą nekonkuruoti) tinkamą vykdymą vienu bendru atlyginimu. Ieškovė nuo sutarties sudarymo net 7 metus neturėjo jokių priekaištų dėl šių sutarties sąlygų. Nagrinėjamu atveju atsakovė objektyviai negalėjo pateikti jokių mokėjimų dokumentų, įrodančių kompensacijos mokėjimą atskirai nuo atlyginimo, nes pagal sutartį ieškovė gaudavo vieną mokėjimą už visų įsipareigojimų pagal sutartį vykdymą, neišskiriant jo sudedamųjų dalių.

22.4. Bylos įrodymai patvirtina, kad galiojant sutarčiai, t. y. 5,5 metų, ieškovei buvo uždrausta konkuruoti su atsakove ir ji už tai gaudavo kompensaciją, įskačiuotą į bendrą atlyginimą. Ieškovė nagrinėjant bylą neįrodinėjo, kad per 5,5 metų sutarties galiojimo laikotarpį ji pagal sutartį negavo bent vieno atlyginimo (su įskačiuota kompensacija). Taigi byloje neginčijamai nustatyta, kad, kol galiojo sutartis, ieškovė gaudavo visą atlyginimą už sutarties (įskaitant nekonkuravimo susitarimą) tinkamą vykdymą. Priešingų duomenų byloje nėra. Tuo tarpu kompensacija už nekonkuravimą po sutarties nutraukimo ieškovei apskritai neturėjo būti mokama, nes sutartis nutraukta atsakovės iniciatyva dėl ieškovės padaryto esminio sutarties pažeidimo ([CK 2.164 straipsnio](#) 5 dalis). Ieškovė sutarties nutraukimo teisėtumo teisės aktų nustatyta tvarka neginčijo, t. y. pripažino, kad sutartis yra nutraukta dėl jos kaltės.

22.5. Atsakovė neprivalo įrodinėti kompensacijos dydžio ir jos mokėjimo tvarkos, jeigu sutartyje su ieškove ji teisėtai susitarė, kad pastarajai yra mokamas vienas bendras atlyginimas už visų įsipareigojimų vykdymą ir sutarties nutraukimo dieną atsakovė neturėjo jokios skolos ieškovei. Ieškovė, siekdama įrodyti ieškinio pagrįstumą, turėjo paneigti kompensacijos gavimą, t. y. įrodyti, kad nėra gavusi bent vieno mokėjimo pagal sutartį, tačiau ji to neįrodinėjo. Tuo tarpu atsakovė pateikė visus objektyviai galimus rašytinius įrodymus ir paaiškinimus, įrodančius, kad kompensacija už nekonkuravimą ieškovei buvo nustatyta ir mokama, o derybos dėl ginčo sutarties sąlygų nevyko dėl pačios ieškovės aplaidumo ir neveikimo. Nagrinėjamu atveju kompensacijos dydis priklausė nuo prekybos agento (ieškovės) generuojamos apyvartos ir tokia praktika yra pagrįsta verslo logika. Ieškovei pagal sutartį mokamas atlyginimas padidėjo 3,5 proc., palyginus su jos savininkui, kaip buvusiam darbuotojui, mokėtu darbo užmokesčiu. Kuo didesnę apyvartą generuoja prekybos agentas, tuo didesnę potencialą konkuruoti ir padaryti realią žalą atsakovei jis turi. Todėl, įvertinus didelę ir mažą apyvartą generuojančių prekybos agentų grėsmę atsakovės verslui, jiems atitinkamai tenka didesnė arba mažesnė kompensacija už nekonkuravimą. Byloje nėra duomenų, kad ieškovė būtų nors vieną mėnesį nesugeneravusi jokios apyvartos ir dėl to negavusi kompensacijos. Tokių aplinkybių nenurodė ir ieškovė. Taigi, priešingai negu nusprendė teismai, kompensacijos dydis yra pakankamai aiškus ir apskaičiuojamas pagal byloje esančius duomenis.

22.6. Apeliacinės instancijos teismas, grįždamas savo išvadą dėl nekonkuravimo susitarimo negaliojimo, be kita ko, konstatavo, kad byloje nėra įrodymų, pagrindžiančių derybas dėl kompensacijos. Teismas, naudodamas prieš atsakovę faktą, kad ji negali pateikti įrodymų, pagrindžiančių derybas su ieškove dėl kompensacijos, turėjo atsizvelgti į tai, kad ieškovė prieš sutarties (su įtrauktu nekonkuravimo susitarimu) sudarymą visiškai nesigilino į prisiimamas pareigas, nesiekė pakeisti sutarties sąlygų, jomis nesidomėjo. Šias aplinkybes patvirtino ir ieškovė. Taigi ieškovė nesielgė apdairiai ir rūpestingai. Atsakovė negali pateikti derybų įrodymų, nes derybų nebuvo dėl pačios ieškovės aplaidaus neveikimo. Būtent ieškovei, kaip verslo subjektui, turi tekti savo aplaidaus ir neapdairaus veikimo neigiamos pasekmės.

22.7. Teismai, padarydami išvadą, kad atsakovė turėjo teikti įrodymus, kurių šiuo atveju net negali egzistuoti dėl nekonkuravimo susitarimo turinio ir pačios ieškovės neveikimo, taip pat kad atsakovė neįrodė kompensacijos dydžio ir jos mokėjimo ieškovei fakto, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl įrodinėjimo naštos paskirstymo ir įrodymų teisinio vertinimo ir pažeidė dispozityvumo, rungimosi ir procesinio lygiateisiškumo principus ([CPK 12, 13, 178, 179, 185](#) straipsniai) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-78-686/2017](#); 2018 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-53-378/2018;

2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-89-701/2018](#), 2018 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-97-916/2018](#)).

23. Ieškovė atsiliepimu į atsakovės kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodoma, kad bylą nagrinėję teismą padarė teisiškai pagrįstą išvadą, jog šalių sudarytoje komercinio atstovavimo sutartyje ieškovei mokama kompensacija už nekonkuravimą, esant dideliems ir reikšmingiems apribojimams, yra apibrėžta formaliai, ji nėra aiškiai ir konkrečiai pinigine išraiška išreikšta, kaip to reikalauja [CK 2.164 straipsnio 4 dalis](#); formalus kompensacijos įtvirtinimas nėra pakankamas, kad ją būtų galima laikyti sąžiningu ir teisingu atlyginimu už nekonkuravimo sąlygose nustatytus ribojimus; bendro pobūdžio kompensacijos įtvirtinimas neatitinka proporcingumo ir sąžiningumo principų, [CK 2.164 straipsnio 8 dalies](#) nuostatų ir įtvirtino esminę šalių nelygybę. Remiantis [CK 2.164 straipsnio 4 dalimi](#), komercinio atstovavimo sutartyje kompensacijos už nekonkuravimą dydis turi būti išreikštas aiškiai ir nedviprasmiškai. Pagal sutartį ieškovei mokamas atlygis buvo tik už sutartyje nustatytą darbą. Bylos įrodymai patvirtina, kad už nekonkuravimą viso sutarties galiojimo laikotarpiu ieškovei joks užmokestis ir (ar) kompensacija nebuvo mokama. Sutartį parengė atsakovė, ją šalys pasirašė ne kaip lygiavertės verslo partnerės, ieškovė neturėjo galimybės derėtis dėl sutarties sąlygų. Be to, sutartį nutraukė būtent ieškovė 2017 m. lapkričio 3 d. dėl atsakovės padaryto esminio sutarties pažeidimo.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl nekonkuravimo susitarimų komercinio atstovavimo teisiniuose santykiuose

24. [CK 2.152 straipsnio 1](#) dalyje nustatyta, kad prekybos agentu laikomas nepriklausomas asmuo, kurio pagrindinė ūkinė veikla – nuolat už atlyginimą tarpininkauti atstovaujajam sudarant sutartis ar sudaryti sutartis atstovaujamojo vardu ir atstovaujamojo sąskaita.
25. Komercinio atstovavimo formalieji požymiai ir jų esmė yra aptarti nuosekliai formuojamoje kasacinio teismo praktikoje, jie yra tokie: 1) esminė atstovo funkcija – tarpininkauti arba sudaryti sutartis atstovaujamojo vardu ir sąskaita; 2) atstovo savarankiškumas; 3) pagrindinės veiklos kriterijus; 4) atstovo veiklos nuolatinis pobūdis; 5) atstovo veiklos atlygintumas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-7-5-684/2016](#) 40 punktą).
26. Vienas komercinio atstovavimo santykių ypatumų yra tas, kad šie santykiai pasižymi atstovo veiklos atlygintumu. [CK 2.158 straipsnio 1](#) dalyje nustatytas imperatyvus reikalavimas atstovaujajam mokėti prekybos agentui nustatytą atlyginimą už kiekvieną sėkmingai sudarytą sandorį (žr., pvz., 2017 m. balandžio 18 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-61-421/2017](#) 33, 34 punktus). Komercinio atstovavimo santykiuose įprasta atstovui už darbą atlyginti mokant komisinius.
27. Be to, komercinio atstovavimo santykiams yra būdingas rūpestingumas, pasitikėjimas, bendradarbiavimas, lojalumas, keitimasis informacija ir kt. ([CK 2.156 ir 2.157 straipsniai](#)). Atstovą ir atstovaujamąjį vienija tas pats tikslas, kiekvienos iš šalių rezultatai, siekiant jas siejančios sutarties tikslo, priklauso nuo kitos sutarties šalies indėlio, pastangų ir kooperacijos (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-152-313/2018](#) 68 punktą).
28. Kadangi komercinio atstovavimo sutarties teisiniai santykiai tarp šalių yra pagrįsti tarpusavio pasitikėjimu, lojalumu, kooperacija, apskaitimu komerciškai vertinga ir jautria informacija ir kt., šalys gali susitarti dėl konkurencijos draudimo. Susitarimo dėl konkurencijos draudimo (nekonkuravimo) tikslas yra apsaugoti verslo subjektą nuo jautrios (konfidencialios) informacijos (pvz., komercinių, gamybinių, technologinių paslapčių, pan.) atskleidimo tretiesiems asmenims, taip pat nuo nesąžiningos konkurencijos (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 14 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-121/2008](#)).
29. Remiantis [CK 2.164 straipsnio 1](#) dalimi, prekybos agentas ir atstovaujamasis gali sutartyje nustatyti, kad pasibaigus sutarčiai prekybos agentas ne daugiau kaip dvejus metus nekonkuruos su atstovaujamoju; tokia sutarties sąlyga turi būti išreikšta raštu. Konkurencijos ribojimas gali būti apibrėžtas tik tam tikra teritorija ir prekių ar paslaugų rūšimis arba klientų grupe ir teritorija, kurios prekybos agentui buvo patikėtos ([CK 2.164 straipsnio 2 dalis](#)). Tai reiškia, kad, pasibaigus sutarčiai, prekybos agentui gali būti nustatomi tik tokie ribojimai, kurie buvo susiję su jo ankstesne veikla.
30. Pagal [CK 2.164 straipsnio 4](#) dalį, jeigu sutartyje yra nustatytas konkurencijos draudimas, prekybos agentas turi teisę į kompensaciją už visą konkurencijos draudimo laikotarpį. Kompensacijos dydis nustatomas šalių susitarimu. Kompensacijos dydis gali būti apibrėžiamas metine prekybos agento atlyginimo suma.
31. Taigi įstatymas imperatyviai įtvirtina, kad tuo atveju, jeigu komercinio atstovavimo sutartyje yra nustatytas konkurencijos draudimas, prekybos agentas turi teisę į kompensaciją už tokį draudimą. Tačiau įstatymas nereglementuoja konkretaus kompensacijos už konkurencijos draudimą dydžio. Taip pat nėra nustatyta minimali riba, kuri turėtų būti suprantama kaip pagrįsta ir proporcinga kompensacija už prekybos agentui nustatytus veiklos apribojimus. Tačiau nors šalims suteikta laisvė nustatyti kompensacijos dydį, ši negali būti neprotingai maža, nes draudimas konkuruoti nesumokant adekvačios kompensacijos pažeistų imperatyviasias [CK 2.164 straipsnio 4 dalies](#) normas ir pablogintų prekybos agento padėtį, o dėl to toks susitarimas būtų laikomas negaliojančiu. Tai reiškia, kad kompensacijos už konkurencijos draudimą mokėjimas prekybos agentui už nekonkuravimo susitarimu nustatytus įpareigojimus yra esminė tokio susitarimo sąlyga, kurios nesant nekonkuravimo susitarimas būtų pripažintas negaliojančiu. [CK 2.164 straipsnio 8](#) dalyje tiesiogiai įtvirtinta, kad susitarimai, kurie prieštarauja [CK 2.164 straipsnio](#) nuostatomis ir pablogina prekybos agento padėtį, negalioja.
32. Kadangi susitarimu dėl konkurencijos draudimo apribojama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnyje įtvirtinta teisė laisvai pasirinkti darbą ar verslą būtent toje srityje, kurioje prekybos agentas turi aukštesnę kvalifikaciją, kartu ribojama jo galimybė gauti didesnes nei kitose srityse pajamas. Dėl to tik nustčius teisingą kompensaciją už nekonkuravimą šie suvaržymai nevertintini kaip neproporcingi ir pažeidžiantys prekybos agento teises.
33. [CK 1.80 straipsnio 1](#) dalyje nustatyta, kad imperatyviosioms įstatymo normoms prieštaraujantis sandoris yra niekinis ir negalioja. Tai, kad sandoris negalioja *ab initio* (nuo sudarymo momento), reiškia, kad jis jo šalims nesukuria teisių padarinių, išskyrus tuos, kurie susiję su jo negaliojimu. Sandorio pripažinimas niekiniu dėl prieštaravimo imperatyviosioms įstatymo normoms iš esmės reiškia konstatavimą, kad jis *de jure* (teisiškai) neegzistuoja ([CK 1.78 straipsnio 1 dalis](#)).
34. Taigi tuo atveju, kai komercinio atstovavimo sutartyje šalys yra susitarusios dėl konkurencijos draudimo, tačiau sutartyje prekybos agentui nėra nustatyta teisinga, jo veiklos suvaržymus proporcingai atitinkanti kompensacija už nekonkuravimą, nekonkuravimo susitarimas negalioja

ab initio ([CK 1.80 straipsnio](#) 1 dalis, 2.164 straipsnio 8 dalis).

35. Nagrinėjamu atveju šalių 2012 m. gegužės 3 d. buvo sudaryta komercinio atstovavimo sutartis. Šia sutartimi, be kita ko, šalys susitarė dėl konkurencijos draudimo. Sutarties 9.5–9.7 punktuose nustatyti ieškovės ir jos darbuotojų nekonkuravimo su atsakove sąlygos ir ieškovės veiklos suvaržymai. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai, įvertinę minėtus sutarties punktus, padarė išvadą, kad ieškovei buvo nustatyti platus veiklos apribojimai, apimančius visą Lietuvos Respublikos teritoriją, dėlto ieškovės, kaip prekybos agentės, veikla (pagrindinis verslas, pajamų šaltinis) buvo neproporcingai suvaržyta. Atsakovė šių bylą nagrinėjusių teismų išvadų kasaciniame skunde negiginėja. Dėl šios priežasties teisėjų kolegija šioje nutartyje plačiau nepasisako dėl sutartimi ieškovei nustatytų veiklos ribojimų (nekonkuravimo) apimties ([CPK](#) 353 straipsnio 1 dalis).
36. Šioje byloje pareikštu ieškiniu ieškovė įrodinėjo, kad už tokius neproporcingus suvaržymus ir plačius jos veiklos apribojimus šalių sudarytoje sutartyje jai nebuvo nustatyta ir vykdant sutartį nebuvo mokama teisinga, konkurencijos ribojimo apimtį ir [CK 2.164 straipsnio](#) 4 dalį atitinkanti kompensacija. Dėl to, ieškovės teigimu, konkurencijos draudimą įtvirtinančios sutarties nuostatos įtvirtino esminę šalių nelygybę ir pablogino jos padėtį, todėl negalioja.
37. Sutarties 9.8 punkte nustatyta, kad ieškovei pagal sutartį mokamas atlyginimas apima ir kompensaciją už sutartyje nustatytą nekonkuravimo įsipareigojimų vykdymą tiek sutarties galiojimo metu, tiek ir 2 metus po sutarties pasibaigimo. Sutartimi šalys susitarė, kad ieškovei mokamas atlyginimas yra: 8 proc. nuo sudarytų sutarčių sumos (neto apyvartos) iki 50 000 Lt (14 481 Eur), 9 proc. nuo sudarytų sutarčių sumos (neto apyvartos) nuo 50 000 Lt (14 481 Eur) iki 350 000 Lt (101 367 Eur), 10 proc. nuo sudarytų sutarčių sumos (neto apyvartos) virš 350 000 Lt (101 367 Eur); papildomai mokama nuo 1 iki 3 proc. nuo paslaugų mėnesio neto apyvartos, jei prekybos atstovas pasiekia nustatytą planą, taip pat papildomai mokama, jei agentas renginius vedė ne savo gyvenamajame mieste.
38. Sutarties 10.6 punkte nustatyta, kad ieškovė, pažeidusi sutartimi priimtus įsipareigojimus dėl konfidencialios informacijos saugojimo, nekonkuravimo ir klientų duomenų apsaugos, privalo sumokėti atsakovei 20 000 Lt (5792,40 Eur) dydžio baudą už kiekvieną pažeidimo faktą ir atlyginti kitus atsakovės patirtus nuostolius, kurių nepadengia bauda, įskaitant ir atsakovės negautas pajamas.
39. Taigi šalių sudaryta sutartimi konkretus ir tikslus ieškovei mokamos kompensacijos už nekonkuravimą dydis nebuvo nustatytas (išskirtas). Buvo tik nustatyta, kad ieškovei mokamas atlyginimas už komercinį atstovavimą apima ir minėtą kompensaciją. Taip pat nustatyta atlyginimo skaičiavimo tvarka – komisinis procentinis mokestis nuo sudarytų sutarčių sumos (apyvartos). Ginčo dėl šių aplinkybių byloje nėra.
40. Bylą nagrinėję teismai, įvertinę minėtus šalių sudarytos komercinio atstovavimo sutarties nuostatas ir bylos įrodymus, padarė išvadą, kad sutartimi ieškovei nebuvo nustatyta konkurencijos ribojimų apimtį atitinkanti teisinga kompensacija, todėl sutartyje nustatytas konkurencijos draudimo susitarimas prieštarauja proporcingumo ir sąžiningumo principams ([CK 1.5 straipsnio](#) 1 dalis), [CK 2.164 straipsnio](#) 4 dalies nuostatomis ir pablogina ieškovės padėtį. Dėl šios priežasties teismai pripažino sutartyje nustatytą susitarimą dėl konkurencijos draudimo negaliojančiu ([CK 1.80 straipsnio](#) 1 dalis, 2.164 straipsnio 8 dalis).
41. Atsakovė, nesutikdama su minėtomis teismų išvadomis, kasaciniame skunde teigia, kad jos padarytos pažeidžiant [CK 2.164 straipsnį](#), nes ši teisės norma nedraudžia kompensacijos už nekonkuravimą įtraukti į prekybos agentui mokėtiną atlyginimą už komercinį atstovavimą ir ją mokėti kartu su šiuo atlyginimu. Ši teisės norma taip pat neįpareigoja nekonkuravimo susitarime išskirti tokios prekybos agentui mokėtinos kompensacijos dydžio. Be to, minėtos teismų išvados padarytos pažeidžiant įrodinėjamą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančias proceso teisės normas, taip pat dispozityvumo, rungimosi ir procesinio lygiateisiškumo principus nepagrįstai teigiant, kad atsakovė privalėjo pateikti rašytinius įrodymus, pagrindžiančius kompensacijos už nekonkuravimą dydį. Atsakovė teigia, kad ji objektyviai negalėjo pateikti kompensacijos dydžio įrodymų, nes jų nėra, kadangi kompensacija ieškovei buvo mokama kartu su atlyginimu.
42. Teisėjų kolegija, įvertinusi [CK 2.164 straipsnio](#) nuostatas, iš esmės sutinka su atsakovės argumentais, jog [CK 2.164 straipsnis](#) neriboja šalių teisės nustatyti, kad kompensacija už nekonkuravimą prekybos agentui būtų mokama kartu su atlyginimu už komercinį atstovavimą. Taip pat sutiktina su kasacinio skundo argumentais, kad kompensacija, mokama galiojant sutarčiai, šalių sutarimu gali apimti ir tą kompensacijos dalį, kuri turėtų būti mokama po sutarties pasibaigimo. Tačiau kartu atkreiptinas dėmesys į tai, kad kompensaciją už nekonkuravimą prekybos agentui mokant kartu su atlyginimu už komercinį atstovavimą ir neišskiriant tokios kompensacijos dydžio, jo tiksliai nenurodžius sutartyje, būtent atstovaujamajam tenka pareiga įrodyti tokios kompensacijos dydį, jo proporcingumą prekybos agentui nustatytiems veiklos suvaržymams ir kompensacijos mokėjimo prekybos agentui faktą ([CPK](#) 12, 178 straipsniai). Dėl šios priežasties sutiktina su apeliacinės instancijos teismo išvada, kad turi būti objektyvi galimybė nustatyti, kokio dydžio kompensacija už konkuravimo draudimą yra įskaičiuota į prekybos agentui mokamą atlyginimą, kad būtų galima įvertinti, ar ši kompensacija nėra per mažą lyginant su prekybos agentui nustatytais konkurencijos ribojimais. Minėta, draudimas konkuruoti nemokant adekvačios kompensacijos pažeidžia imperatyviasias [CK 2.164 straipsnio](#) normas ir pablogina prekybos agento padėtį, todėl yra negaliojantis ([CK 2.164 straipsnio](#) 8 dalis).
43. Įrodinėjamą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo praktika suformuota ir išplėta daugelyje kasacinio teismo nutarčių. Įrodymų vertinimas turi būti grindžiamas įrodymų lygybės principu, laikantis nuostatos, kad visi įrodymai turi vienokią ar kitokią įrodomąją vertę ir kad nė vieno negalima nemotyvuotai atmesti ar laikyti svaresniu, išskyrus įstatyme nurodytas išimtis. Be to, vertindamas konkrečioje byloje surinktus faktinius duomenis, teismas privalo vadovautis ir teisingumo, protingumo, sąžiningumo kriterijais ([CPK](#) 3 straipsnio 7 dalis). Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjamų dalykų konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą. Išvados dėl įrodinėjamų dalykų įrodytinumo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis. Teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokiai išvadai padaryti pakanka byloje esančių įrodymų. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-83-969/2021](#), 39 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
44. Teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamu atveju komercinio atstovavimo sutartį parengė atsakovė, ji pati pasirinko minėtą kompensacijos už nekonkuravimą mokėjimo būdą (kartu su ieškovei mokamu atlyginimu už komercinį atstovavimą), todėl būtent jai ir tenka kompensacijos mokėjimo aplinkybių ir kompensacijos dydžio įrodinėjimo našta. Dėl šios priežasties apeliacinės instancijos teismas padarė teisiškai pagrįstą išvadą, kad atsakovė, teigdama, kad ji mokėjo ieškovei kompensaciją už nekonkuravimą ir kad šios kompensacijos dydis buvo teisingas, atitinkantis ieškovei nustatytą konkurencijos ribojimo apimtį, privalėjo teismui pateikti tai patvirtinančius įrodymus. Tačiau tokių įrodymų atsakovė byloje nepateikė. Be to, kasaciniame skunde ji pripažįsta, kad tokių įrodymų neturi. Taigi atsakovei leistomis įrodinėjimo priemonėmis neprobdžius kompensacijos už nekonkuravimą dydžio, jo proporcingumo ieškovei nustatytiems suvaržymams ir kompensacijos mokėjimo fakto, bylą nagrinėję teismai padarė teisiškai pagrįstą išvadą, kad komercinio atstovavimo sutartyje nustatytas konkurencijos draudimo susitarimas prieštarauja proporcingumo ir sąžiningumo principams ([CK 1.5 straipsnio](#) 1 dalis), [CK 2.164 straipsnio](#) 4 dalies nuostatomis ir pablogina ieškovės padėtį.
45. Kadangi sutartyje nustatytas konkurencijos draudimo susitarimas prieštarauja imperatyviosioms [CK 2.164 straipsnio](#) 4 dalies normoms, teismai pagrįstai pripažino šį susitarimą (šalių sudarytos sutarties 9.5–9.8 punktus, 10.6 punktą, kiek jis susijęs su minėtų sutarties punktų pažeidimo pasekmėmis) negaliojančiu ([CK 1.80 straipsnio](#) 1 dalis, 2.164 straipsnio 8 dalis).
46. Kiti kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį argumentai vertintini kaip neturintys reikšmės apskustų teismų procesinių sprendimų teisėtumui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.
47. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo panaikinti ar pakeisti

skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

48. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą.
49. Netenkinus kasacinio skundo, kasacinį skundą padavusios atsakovės patirtos bylinėjimosi išlaidos jai neatlygintinos.
50. Ieškovė prašo priteisti 1000 Eur išlaidų advokato pagalbai, patirtų rengiant atsiliepimą į atsakovės kasacinį skundą, atlyginimo, pateikė šias išlaidas patvirtinančius dokumentus. Prašoma priteisti atstovavimo išlaidų suma neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktuose nustatyto dydžio. Dėl šios priežasties ieškovės savininkui, apmokėjusiam ieškovės atstovavimo išlaidas, iš kasacinį skundą padavusios atsakovės priteistina visa prašomų atlyginti patirtų atstovavimo išlaidų suma.
51. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 15 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 2,80 Eur tokio pobūdžio bylinėjimosi išlaidų. Netenkinus kasacinio skundo, šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei turėtų būti priteistinas iš kasacinį skundą padavusios atsakovės. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad priteistina valstybei išlaidų suma neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 1R-261/1K-355 (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.) nustatytos minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos (5 Eur), procesinių dokumentų įteikimo išlaidų atlyginimas iš atsakovės nepriteistinas ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Palikti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 3 d. nutartį nepakeistą.

Priteisti iš atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės EASTCON AG LT (j. a. k. 111495354)A. I.(a. k. (duomenys neskelbtini) 1000 (vieną tūkstantį) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Donatas Šernas

Algirdas Taminskas